

Yannis MARKOPOULOS

The Liturgy of Orpheus
on the ancient Orphic poems

Selection of poems and two original verses (Nos. 9 & 10) by the composer. Narrative texts translated from the Greek: Panos Theodoridis (b. 1948)

[1] Orpheus on Olympus

[2] Paeon – Ode to Apollo

Narration

Orpheus was born in a shadowy place at the foot of Mount Olympus. He travelled to foreign lands at a young age and, when he returned, he had a lyre, a gift from Apollo.

PAEAN, Paeon, Paeon
Phoebus Apollo
Titan, Titan, Titan
fiery bearer of light
Come, come, come.
Seer, leader of the Muses.

Γεννήθηκε ο Ορφέας σε τόπο σκιερό, στη ρίζα του Ολύμπου. Ο Ορφέας ξενιτεύτηκε μικρός. Όταν γύρισε είχε μια λύρα, το δώρο του Απόλλωνα. (modern greek)

Παιάν, Παιάν, Παιάν
Φοίβε Απόλλων
Τιτάν, τιτάν, τιτάν
άγριε φωσφόρε
Ελθέ, ελθέ, ελθέ
μάντι μουσαγέτα

[3] The Lyre in the hands of Orpheus

NARRATION

In Orpheus's hands, the lyre became one with nature. It enchanted the animals, it enchanted the plants of the earth. Gaia, goddess, Mother of Man. Bench of the immortal world, Fruit-bearer. Gaia, goddess, delighted by rain, around you, there is the highly wrought cosmos of the stars. Gaia, goddess, Mother Earth, you bring fulfilment you destroy everything. Gaia goddess, Mother Earth.

Η λύρα στα χέρια του Ορφέα έγινε ένα κομμάτι της φύσης. Μάγευε τα ζώα, μάγευε τα φυτά της γης. Γαία θεά, μήτηρ ανθρώπων. Έδρανον αθανάτου κόσμου, φερέκαρπε. Γαία θεά, ομβροχαρής, περί ήν κόσμος πολυδαίδαλος άστρων. Γαία θεά, τελεσφόρε, παντολέτειρα Γαία θεά.

[4] Gaia, Mother Earth

Gaia, goddess, Mother of Man.
Bench of the immortal world,
Fruit-bearer.
Gaia, goddess, delighted by rain,
around you, there is the highly
wrought cosmos of the stars.
Gaia, goddess, Mother
Earth,
you bring fulfilment
you destroy everything.
Gaia goddess, Mother
Earth.

Γαία θεά, μήτηρ ανθρώπων
έδρανον αθανάτου κόσμου,
φερέκαρπε.
Γαία θεά, ομβροχαρής,
περί ήν κόσμος
πολυδαίδαλος άστρων.
Γαία θεά, τελεσφόρε, παντολέτειρα
Γαία θεά.

[5] Hymn to the Sky

NARRATION

In the time of Orpheus, two generations before the Trojan War, there were two distinct ways of living: those who lived a life of travel on the sea and those who did not travel but lived out their lives with the storm and the herds and with stone weapons, fearful of every turn of the weather.

Στην εποχή του Ορφέα, δύο γενιές πριν από τα Τρωικά ήταν οι άνθρωποι χωρισμένοι στα δύο. Αυτοί που μάθαιναν τη θάλασσα και ζούσαν το ταξίδι τους και οι άλλοι που δεν ταξίδευαν παρά ζούσαν με την καταιγίδα, με τα ποίμνια και με λίθινα όπλα, φοβούμενοι κάθε καιρό.

Heaven genitor, Heaven genitor, Cosmos' father
like a ball you rotate
around the earth
Cosmos' father.
Heaven genitor
beginning of all and end of all.
Heavenly and terrestrial guard
of everything you surround.
Heaven genitor. Heaven genitor.

Ουρανέ παγγενέτωρ, Ουρανέ παγγενέτωρ, κόσμε πατήρ,
σφαιρηδόν ελισσόμενος περί γαίαν
κόσμε πατήρ.
Ουρανέ παγγενέτωρ
Αρχή πάντων πάντων τε τελευτατή.
Ουράνιος χθόνιος τε φύλαξ
πάντων περιβληθείς
Ουρανέ Παγγενέτωρ.

[6] Hymn to the Sea

NARRATION

The sea-faring people needed music so that their ships would glide over the waves. They were sped on their way by the creaking and the rhythmic beat of the oars.

I am calling the bright eyes of Tithis (Sea)
the Bride of the ocean.
The queen of blue veils.
Raising the waves with your light winds.
Caressing the earth.
Rejoicing in the ships travelling your water paths.
Hark, oh Reverend Mother of Venus.
Mother of the darkest clouds.
Hark, oh Reverend
Mother of all the fountains of nymphs
Abundant with water. Hark, oh Reverend.

[7] Hyperion

NARRATION

Sun, Hyperion, harken to our words and reveal the sweetness of life.

Hyperion, Hyperion
Heavenly light, Heavenly light,
genitor of dawn on the right,
genitor of night on the left.
Hyperion, Hyperion
you mark the right works,
youth who feeds the seasons,
ruler of the world
ever flourishing, immaculate.
father of time,
master of Cosmos, immortal
Hyperion, Hyperion
heavenly light, heavenly light.

[8] Orpheus in Hades

Orpheus loved Eurydice and he was loved by Eurydice above everything mortal. While nature was preparing their harmonious union, a small snake bit the nymph. She died and descended to the Underworld. For Orpheus it was the end of the world he knew. How could he restore his love back to the light?
Orpheus wandered far and wide and reached the Underworld, his lyre his only weapon.
The souls were soothed by the heavenly strains of his music.
Persephone, the embittered goddess, yielded and allowed Orpheus to return to the light with his beloved. But there was one condition: Eurydice should see the back of her beloved until she ascended to light and not his face.
Then near the exit Orpheus yielded and looked back to see the shadow that followed him. Immediately, Eurydice turned into what she had always been: unrecognizable and invisible.

[9] Eurydice Awaits

Eurydice, Eurydice, Orpheus' music will bring you to dawn from the deep darkness. All the flowers blossom with a cool caress. Orpheus' song is the immortal water.
In the deep darkness love shows the way and Eurydice is waiting for the light and Orpheus. Eurydice, Eurydice... The sun is waging war and the sound gives the soul; the trees, the sea and the rivers resurrect life.

Οι άνθρωποι της θάλασσας ήθελαν τη μουσική για να γλιστράει άφοβα το σκάφος τους. Βοηθοί τους ήταν όλα τα κρόταλα, όλοι της κωπηλασίας οι ρυθμοί.

Ωκεανού καλέω νύμφην, γλαυκώπιδα Τηθύν
κυανόπεπλον άνασσαν, εύτροχα κυμαίνουσαν,
αύραις ηδυπνόοισι πατασσομένην περί γαίαν.
Υγροκέλευθε, υγροκέλευθε ναυσίν αγαλλομένη,
κλυθί μου, ω πολύσεμνε,
μήτηρ μεν Κύπριδος μήτηρ νεφέων ερεβεννών
κλυθί μου, ω πολύσεμνε,
και πάσης πηγής νυμφών νασμοίσι βρουούσης
κλυθί μου, ω πολύσεμνε.

Ήλιε Υπερίωνα εισάκουσε τα λόγια και αποκάλυψε βίον γλυκύν.

Υπερίων, Υπερίων
ουράνιον φως, ουράνιον φως,
δεξιέ μεν γενέτωρ ηούς, ευώνυμε νυκτός
Υπερίων, Υπερίων.
Έργων σημάντωρ αγαθών,
ωροτρόφε κούρε
κοσμοκράτωρ αίθαλής,
αμίαντε, χρόνου πάτερ αθάνατε πάτερ
δέσποτα κόσμου, δέσποτα
κόσμου αθάνατε.
Υπερίων, Υπερίων, Υπερίων
ουράνιον φως, ουράνιον φως.

Την Ευριδική αγάπησε ο Ορφέας και από την Ευρυδική αγαπήθηκε υπέρ πάντα θνητό. Ενώ η φύση ετοιμάζε την ταιριαστή τους ένωση, ένα φιδάκι πήρε τη νύμφη με δάγκωμα και την έστειλε στον Άδη.
Για τον Ορφέα ήταν το τέλος του κόσμου που εγνώριζε. Την αγάπη, πως να γυρίσεις πίσω στο φως;
Ο Ορφέας δρόμος παίρνει δρόμο αφήνει και φτάνει με όπλο μοναδικό τη λυρα του, στον υπόγειο Άδη. Οι ψυχές ανακουφίστηκαν από την Ουράνια μουσική. Η Περσεφόνη, η πικραμένη θεά λύγισε και επέτρεψε στον Ορφέα να γυρίσει στο φως με την αγαπημένη του. Αλλά ο όρος που έθεσε ήταν : Η Ευρυδική έπρεπε να βλέπει την πλάτη του καλού της, ώσπου να ανέβει στο φως - όχι το πρόσωπό του. Τότε στην έξοδο κοντά, ο Ορφέας λύγισε και έστρεψε να ιδεί την σκιά που τον ακολουθούσε. Ευθύς η Ευριδική ξανάγινε αυτό που πάντοτε ήταν. Ανεγνώριστη και αόρατη.

Ευριδική, Ευριδική, του Ορφέα η μουσική από τα βαθιά σκοτάδια θα σε φέρει στην αυγή!
Όλα τα λουλούδια ανθίζουν μ' ένα χάδι δροσερό του Ορφέα το τραγούδι είναι αθάνατο νερό.
Μέσα στα βαθιά σκοτάδια, η αγάπη οδηγός κι η Ευριδική περιμένει τον Ορφέα και το φως.
Δίνει ο ήλιος μια μάχη και ο ήχος την ψυχή, δέντρα, θάλασσες, ποτάμια ανασταίνουν τη ζωή.

[10] Love has come

Love has come, it has come into our hearts, it came into our souls. Love came just now. The love of the Hellenes came.
When Orpheus came, crowned with flowers, love came, it came again just now, in our souls came the love of the Hellenes. All the children run to the corner. All the children light a fire, the fire of love, the fire of dew upon the flowers in the fields and in the universe.
Brothers of the Hellenes, the Hellenes' love, love came, it came again just now, the love of the Hellenes is in our souls.
Love has come.

Ήρθε η αγάπη ήρθε, μέσα στην ψυχή μας μπήκε.
Ήρθε η Αγάπη μόλις, μόλις τώρα ήρθε η αγάπη.
Ήρθε η Αγάπη τώρα, ήρθε η αγάπη πάλι, με λουλούδια ήρθε πάλι, νά 'την την αγάπη των Ελλήνων, η αγάπη μέσα στην καρδιά μας μπήκε.
Όταν ήρθε ο Ορφείας, στεφανωμένος με λουλούδια, ήρθε η αγάπη, ήρθε, μέσα στην ψυχή μας μπήκε, των Ελλήνων η αγάπη.
Όλα τα παιδιά τρέχουν στη γωνιά όλα τα παιδιά ανάβουνε φωτιά, της αγάπης τη φωτιά, της αγάπης τη δροσιά.
Στα λουλούδια μες στους κάμπους και στο Σύμπαν.
Αδέρφια των Ελλήνων, των Ελλήνων οι Αγάπες.
Ήρθε η Αγάπη ήρθε, μέσα στην ψυχή μας μπήκε, των Ελλήνων η αγάπη.

[11] Curetes – Corybants

Curetes with your copper cymbals.
Immortal Curetes,
feeders of souls, feeders of seasons.
Lords Curetes,
guides Curetes,
feeders of souls, feeders of seasons
heavenly Curetes
guides Curetes
approachable Curetes.

Χαλκόκροτοι Κουρήτες, αθάνατοι Κουρήτες
Κουρήτες Κορύβαντες
Ψυχοτρόφοι, ωροτρόφοι
Ανάκτορες Κουρήτες, δαίμονες Κουρήτες
Κουρήτες ουράνιοι
Ψυχοτρόφοι, ωροτρόφοι
Κοσμήτορες Κουρήτες, ευάνητοι Κουρήτες
Κουρήτες Κορύβαντες
Ψυχοτρόφοι, ωροτρόφοι.

[12] Bacchic Dance

[13] Orpheus and the Furies

NARRATION

Orpheus, his hair whitened, returned to his homeland, Thrace, and no one ever heard him grieve again over death. But he had turned harsh towards life and could not endure paying homage to the Maenads of Thrace who filled the valleys with grape-vines and their immodest odes. And because he despised and shunned them, they killed him. Then everything became a wave on the white sea, echoings of the shipwrecked on dark shores.

Ο Ορφείας γύρισε με άσπρα μαλλιά στη Θράκη του. Κανείς δεν τον άκουσε να παραπονεθεί ξανά για τον θάνατο. Αλλά είχε γίνει σκληρός με την ζωή. Δεν άντεχε να είναι ευγενικός με τις Μαινάδες της Θράκης, που με τα αμπελόφυλλα γέμιζαν τις κοιλάδες άσεμνες ωδές. Και επειδή τις περιφρόνησε, αυτές τον σκότωσαν. Έπειτα όλα έγιναν κύμα στη λευκή θάλασσα, απόηχοι των ναυαγίων σε σκοτεινές παραλίες.

[14] The Muses of Pieria

Daughters of Mnemosyne and Zeus
Muses of Pieria, far-famed.
feeders of soul
givers of right judgement
guiding queens of the mighty mind.
Cleo and Euterpe and Thalia
and Melpomene and Terpsichore
and Herato and Polymnia
and Ourania and Calliope
with their mighty and pure mother.

Μνημοσύνης και Ζηνός θύγατρες
Μούσαι Πιερίδες, μεγαλώνυμοι,
θρέπταιρα ψυχής, διανοίας οθοδόταιρα,
και νόου ευδυνάτοιο
καθηγήταιρα άνασσαί.
Κλειώ τ' Ευτέρπη τε Θάλεια τε
Μελπομένη τε
Τερψιχόρη τ' Ερατώ τε Πολύμνια
τ' Ουρανίη τε Καλλιόπη
συν μητρί και ευδυνάτη
θεάι Αγνήι.
Μούσαι Πιερίδες.

[15] In the Manner of Love

[16] O Physis – Hymn to Nature

Oh Physis, Oh Nature
Mother of all, resourceful Mother of all
heavenly, most reverend.
Oh Physis, Mother of all
may you bring peace, health, growth of all
Oh Physis, Oh Physis
Mother of all
fearless goddess.

φύσι, παμμήταιρα θεά,
πολυμήχανε μητέρα, ουρανία πρέσβειρα.
Ω φύσι, ω φύσι,
Ειρήνη, υγείαν άγειν, αύξησιν απάντων.
Πάνσοφε, πάνσοφε
πανδαμάταιρα, πεπρωμένη.
Ειρήνη, υγείαν άγειν, αύξησιν απάντων.
Ω φύσι, ω φύσι, παμμήταιρα, άτρομε θεά.

[17] The Fates

Infinite Fates, beloved children of the dark night,
Listen to my prayers,
You with the many names
who live at the fringes of
Heaven's lake, so as to pour clear water
With a strike of a toe's nail
over a cave with beautiful stones, shady,
greasy and wet.
You have flown to the infinite land
of mortal souls.

Μοίραι απειρέσιοι, νυκτός φίλα τέκνα μελαίνης
Κλυτέ μου ευχομένου,
πολυώνυμοι, αίψ' επί λίμνης Ουρανίας,
ίνα λευκόν ύδωρ
νυχίας υπό θέρμης ρήγνυαι
εν σκιερών λιπαρών μιχών
ευλίθου άντρου,
ναίουσαι πεπότηστε βροτών
επ' απείρονα γαίαν.

[18] The Temple of Orpheus

NARRATION

No one on Mount Olympus ever forgot Orpheus. In his homeland and on the spot where he died there was a temple with his wooden idol. When Alexander the Great was preparing his expedition, Orpheus's wooden idol shed sweat and tears. The poets interpreted this correctly: the achievements of Alexander would remain without a chronicler. This was the last trace of Orpheus in the whirlpool of history. The spirit of the prophet-musician ran in the blood of the Hellenes everywhere. They worshipped him as they later did Christ and accepted him like medicine or poison. But never again did a rock move on Olympus. Even if a storm moves a huge boulder at night, Apollo returns it to its original place.

Κανένας στον Όλυμπο δεν ξέχασε τον Ορφέα. Στην πατρίδα του και στο μέρος όπου εχάθη υπήρχε ναός με το ξόανό του. Όταν ο Μέγας Αλέξανδρος ετοίμαζε την εκστρατεία του, το ξόανο του Ορφέα ίδρωσε και δάκρυσε. Οι ποιητές ερμήνευσαν το φαινόμενο σωστά. Τα κατορθώματα του Αλέξανδρου θα 'μεναν χωρίς χρονογράφο. Αυτή ήταν η τελευταία παρουσία του Ορφέα στην Ιστορία. Μετά, ο προφήτης μουσικός μπήκε στο αίμα των Ελλήνων παντού. Τον λάτρεψαν όπως αργότερα το Χριστό, τον δέχτηκαν σαν φάρμακο ή φαρμάκι. Αλλά ποτέ δεν κινήθηκε βράχος πλέον στον Όλυμπο. Ακόμα και αν μια καταιγίδα κατεβάσει μια μεγάλη πέτρα, αποβραδής ο Απόλλωνας την ξαναβάζει εκεί απ' όπου ξεκίνησε.

[19] Paean – Epilogue

PAEAN, Paeon, Paeon
Phoebus Apollo
Titan, Titan, Titan
fiery bearer of light
Come, come, come.
Seer, leader of the Muses.

Παιάν, Παιάν, Παιάν
Φοίβε Απόλλων
Τιτάν, τιτάν, τιτάν
άγριε φωσφόρε
Ελθέ, ελθέ, ελθέ
μάντι μουσαγέτα